

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se primesc. — Manuscrisele nu se returnează.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukas Nachf.,
Nux. Augenfeld & Emeric Lesner,
Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Ooppelik.
în Budapesta: la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Julius Leopold (VII. Erzsebet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR:
o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. — Publicările mai dese după tarife și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

A N U L L X I V .

"GAZETA" iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 oor., pe șase luni 12 oor., pe trei luni 6 oor.
N-rii de Duminecă 2 fr. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 3 franci.
Se prenumeră la toate oficiile postale din țară și din afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etajul I.: Pe un an 30 oor., pe șase luni 10 oor., pe trei luni 5 oor.
Cu dusul în casă: Pe un an 24 oor., pe 6 luni 12 o., pe trei luni 6 corone. — Un exemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 211.

Brașov, Luni-Marți 25 Septembrie (8 Octombrie).

1901.

Nou abonament la Gazeta Transilvaniei.

Cu 1 Octombrie st. v. 1901

se deschide nou abonament, la care invităm pe toți amicii și sprijinitorii fôiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 24 corone; pe șase luni 12 corone; pe trei luni 6 corone; pe o lună 2 corone.

Pentru România și străinătate: pe un an 40 franci, pe șase luni 20 franci, pe trei luni 10 franci, pe o lună fr. 3.50

Abonarea se poate face mai ușor prin mandate postale

Administrațiunea.

Desastrul lui Tisza.

Intre surprinderile, cele au adus cu sine alegerile dietale de rândul acesta, nu este cea mai mică cea produsă de desastrul lui Coloman Tisza la Oradea-mare. A trebuit să facă senzația, că acel om de stat, care decenii întregi a fost spiritul dirigitor și atot puternic al partidului liberal dela putere, a căzut în alegere față c'un opozițional, om de a doua mână și puțin cunoscut. Lumea nu s'a așteptat la acesta, fiindcă Oradea-mare, orașul natal a lui Tisza, pe care acesta l'a reprezentat de un șir lung de ani, era privit așa dicând ca un domeniu al tizsaistilor.

Dér a sosit și momentul, în care l'a părăsit norocul. După o luptă înverșunată cu rivalul său din opoziție, Coloman Tisza a rămas învins la alegere. Asupra motivelor, ce au cauzat căderea lui, părerile în tabăra maghiară sunt diferite. Foile

guvernamentale vor să acopere desastrul, dicând, că desbinările în sinul partidului din Oradea-mare l'au provocat, și unele nemulțumiri cu atitudinea din urmă a lui Tisza, care n'a sprijinit indetel în vorbirea sa cauza ridicării salariilor funcționarilor și care n'a urmat dorinței aderenților săi dela Oradea, cărî l'au rugat să se retragă împreună cu fiul său din partidul liberal, când cu disensiunile ivite în cestiunea incompatibilității.

Foile opoziționale maghiare dic, că căderea lui Tisza ar însemna căderea epocii sale, că este nemesea, ce a ajuns pe sectarul despot al partidului, și că rezultatul alegerii este sentința nimicitoare dată demajoritatea alegătorilor în contra sistemului tizsaist.

Trebue bine înțelesă părerea acesta a diarelor opoziționale. Când vorbesc de căderea sistemului Tisza, ele înțeleg despotismul cel mare, ce-l exercita Tisza în partid și în afară de el în țară, fiind tot odată cel mai înverșunat dușman al celor ce-i făceau opoziția serioasă. Intre aceștia erau apomyistii, de unde se explică că și adî foile apomyiste sunt singure din partidul liberal, cărî privesc cu bucurie vedită la căderea lui. Celelalte foi guvernamentale, umblă, oum am dis, să micșoreze importanța desastrului electoral dela Oradea și se mărginesc a se plânge de nerecunoștința orașului, „care a lăsat să cadă pe acest bărbat de stat liberal cu mari merite și cu mare trecut“.

Interesant este cum s'a compus armata alegătorilor din tabăra contrară lui Tisza. Grosul lor sunt aderenții ai partidului kossuthist. Aceștia au fost sprijiniți de elementele clericale și, precum se scie, și de socialisti, cărî le-au venit în ajutor cu 40 de voturi. Se mai spune, că întreg clerul catolic a votat ca la comandă corporativ în contra lui și asemenea aprôpe 200 funcționari de stat.

Etă cum s'a compus tabăra învingătorilor. Tisza prin apucăturile sale despotice a amărit și a ațîțat opozițiunea contra persoanei sale, ér clerul catolic nu-i pôte erta niciodată, că el este „hahamul liberalismului unguresc“, care a introdus era interconfesionalismului în țară. În fine funcționarii au votat contra lui din cauza mai sus arătată.

Se asigură, că în curënd Tisza va fi ales în alt cerc electoral și așa va fi păstrat acest juvaer partidului liberal. El va ședé érăși pe băncile liberale în dietă și atunci ori-ce om cu pricepere se va convinge, că la Oradea pôte s'a semnalat căderea influenței decisive a lui Coloman Tisza în sinul partidului, nu însă sistemul lui.

Acest sistem se bazază în sistemul de legi maghiarisătoare și centralisătoare și în mormanul de ordonanțe ministeriale, cărî fac astăși nesigură liniștea cetățenilor. Sistemul nenorocit tizsaist e susținut și de guvernul Szell.

Apucăturile și tactica acestuia pot fi schimbate, dér până se va puté dice, că a căzut sistemul de guvernare tizsaist, vor trebui să urmeze încă lungi și grave lupte, la care vor trebui să ia parte și popórele acele, pe care acest sistem le-a desmoștenit. Nemesea va veni, dér ea nu va nimeri numai pe Tisza, ci pe toți, cărî au urmat direcțiunea lui șovinistă, intolerantă și nedreptă.

Părere ceă despre deputații naționaliști. „Hlas Naroda“ din Praga vorbind despre reușita celor 4-5 deputați slovaor-sérbi la alegeri dice, că prin această mișcarea naționalităților va cresce. Indemnă pe amintii deputați să folosécă ocaziunea în parlamentul ungar pentru binele cauzei naționalităților. Diarele unguresci înregistrând vocea fôiei din Praga răspund cu aceea, că deputații naționaliști împreună cu deputații sași, cărî dic, că stau înafară de partide, nu vor fi în stare nici măcar să presente un proiect de rezoluțiune, fiindcă sunt, în privința numărului, prea puțin.

Reconstruirea cabinetului Szell. „Al.“ e informat „din sorginte fôrte bună“, că Coloman Szell își va traduce în faptă planul ce-l avea înainte de alegeri privitor la reconstruirea cabinetului. După întrunirea noiei camere adecă, miniștri Hegedús, Ploss și Wlassics, „la propria lor cerere“, se vor retrage, locul lor ocupându-l ómenii noi.

Contele Apponyi — președinte al camerei. „Bud. Hirlap“ e informat, că în cerourile competente se ocupă cu planul de a face să fiă ales contele Albert Apponyi de președinte al viitôrei camere. În același timp o altă fôie din Peșta dice, că unul din vice-președinți va fi kossuthistul Justh Gyula. Astfel tovărășia liberalo-kossuthistă ar fi pecetluită și sancționată în tóta forma.

„Coloman Szell și irredenta italiană“. Sub titlul acesta organul partidului poporal catolic maghiar publică un lung articol din Roma. În articol se ridică o gravă acuză contra ministrului președinte Coloman Szell. Acusa susține, că Coloman Szell este autorul moral al gónei puse la cale în contra institutului San Girolamo, gónă, ce probabil va avé de rezultat căderea institutului. Se dice adecă despre Szell, că sprijinesce „irredenta italiană“ în afacerea institutului și sperie pe guvernul de esterne comun din Viena, că „în Ungaria va isbucni revoluția, decât Croații vor căpéta un astfel de institut în Roma“. Soirea fôiei din cestiune pare esagerată, dér nicidecât lipsită de interes.

Regele Carol în Viena.

Se scie, că Regele României, însoțit de colonelul Mavrocordat și de lt.-colonelul Georgescu, a sosit Joi séră la órele 9.15 în Viena venind din Munich. La gară Regele a fost întâmpinat de d-l Emil Ghica, ministrul țerei la Viena, d-l N. Cantacuzino, secretar al legațiunei și maiorul Esarco, atașat militar, precum și d-l de Lindheim, consul general al României la Viena.

Vineri dimineața la órele 10 Maj. Sa împératul Francisc Iosif s'a dus, în echipagiu de Curte cu adjutantul său, căpitanul

FOLETONUL „GAZ. TRANS.“

(11) Coresi scriitor séu tipograf?

Un capitol din istoria primelor începuturi de literatură cultă națională la Români.

(Continuare.)

A doua Cazaniă românescă publicată tót de Coresi în 1580-1581 sub titlul „Evanghelia cu învățătură“ a fost supusă mai întâi unei rigurose censurii din partea autorităților bisericei române.

Editorul cărții, tot un reformat, judele Brașovului Lucas Hirscher (Hrăpil Lucac), ne spune în prefață, că în multe părți a trebuit să caute această carte până ce a aflat-o în fine în Țera românescă la arhimetropolitul Serafim în cetate în Tirgoviste, și a dat-o apoi „lu Coresi diaconul... de o scóse din cartea sərbéscă pe limba românescă“.

Cum a „scós“ însă Coresi cărțile bisericesc din limba sərbéscă pe limba româ-

nescă, am amintit pe scurt în cele premergătoare.

De altmintrelea afirmațiunea, că „Evanghelia cu învățătură“ ar fi scóasă, tradusă din limba slavonă, se desarmeză în modul cel mai palpabil tocmai prin constatarea la tot cazul semnificativă, a județului Brașovului, că „în multe părți“ a „întrebat“ și a căutat până-ce a aflat cartea în Tirgoviste la mitropolitul Serafim, dela care cu multă rugăciune a „cerșut-o“, și numai după-ce s'a sfătuit mai întâi ou mitropolitul Ghenadie al Ardealului și al Orădiu, a dat-o în fine diaconului Coresi și ucenicilor aceluia spre tipărire.

Pôte fi vorba aici de-o Cazaniă slavonéscă, care să fi fost o adevărată raritate pe timpul lui Coresi, și pentru care să se fi ținut sfat mare, un fel de sinod dogmatic în Ardeal?

E evident, că nu.

Cazaniile slavonesc trebuiau să existe peste tot, unde se predica slavonesce, ér slavonesce se predica — intru cât se pre-

dica — până atunci în tóta biserica românescă fără deosebire de provincii.

Nu pôte fi vorba decî, decât numai de-o traducere românescă, firesce mai veche, care de fapt pe timpul acela puté trece de raritate și pentru a cărei censurare să se țină o consfătuire a tot „clerosul“ în frunte cu mitropolitul Ardealului, mai ales după-ce prima cazaniă românescă a lui Coresi, tipărită cu vre-o 15 ani mai înainte, „certase“ fără orățare chiar și pe „vlădicii, episcopi, popi, călugări“.

Mitropolitul Ardealului voia să aibă în limba românescă o carte de predică compusă în spiritul bisericei orientale, așa cum erau tóte omiliarele slavone usitate pe atunci în biserica română.

Un astfel de text românesc puté fi numai o traducere mai veche românescă, făcută înainte de propagandei reformate. O astfel de traducere însă pe timpul acela era ceva raritate, și judele Brașovului, Lucas Hirscher, a putut-o afla după o îndelungată cercetare numai la mitropolia din

Tirgoviste, sediul original al diaconului Coresi.

Coresi decî n'a tradus însuși nici textul predicilor din 1580-1581; — textul evangheliilor nu e decât érăși o fidelă reproducere după Tetraevangheliul din 1560-1561, întocmai ca și la Titlul Evangheliilor din 1564.

Și în fine ce este *Evangheliarul românesc* al lui Coresi din 1560-1561, prima tipăritură românescă coresiană?

Caracterul arhaic al traducerei, ca și lipsa de uniformitate în limbajul versiunii românesc, sunt semnele cele mai evidente, că traducerea românescă în forma sa coresiană e rezultatul activității de adoptare a unei serii de copiiști, între cărî ultimul a fost diaconul Coresi, cel care a cuprins textul românesc pentru prima-órá în tipar.

Arhaisme, inconsecvențe de traducere, confusiuni etc. sunt semnele distinctive și ale *Prăziului* coresian (c. 1562-1563), ca la tóte tipăriturile românesc, ce pörtă numele diaconului Coresi.

În resumat așa-déră tóte tipăriturile

Cursul la bursa din Viena.

Din 5 Octombrie n. 1901.

Renta ung. de aur 4%	118.50
Renta de corone ung. 4%	92.70
Impr. cail. fer. ung. in aur 4 1/2%	121.50
Impr. cail. fer. ung. in argint. 4 1/2%	100.—
Oblig. cail. fer. ung. de ost I. emis.	119.25
Bonuri rurale ungare 4%	92.25
Bonuri rurale croate-slavone	93.30
Impr. ung. cu premii	176.—
Losuri pentru reg. Tisei si Seghedin	143.—
Renta de argint austr.	98.50
Renta de hartie austr.	93.40
Renta de aur austr.	118.60
Losuri din 1860.	138.75
Actii de-ale Banței austro-ungar.	16.30
Actii de-ale Banței ung. de credit.	623.50
Actii de-ale Banței austr. de credit.	615.50
Napoleondori.	19.—
Marci imperiale germane	117.25
London vista	239.02 1/2
Paris vista	94.85
Rente de corone austr. 4%	95.50
Note italiene	92.—

Cursul pieței Brașov.

Din 6 Octombrie n. 1901.

Bancnota rom. Cump.	18.94	Vënd.	18.96
Argint român. Cump.	18.30	Vënd.	18.64
Napoleond'ori. Cump.	19.—	Vënd.	19.04
Galbeni Cump.	11.30	Vënd.	11.40
Ruble Rusesce Cump.	126 1/2	Vënd.	127 1/2
Marci germane Cump.	58.50	Vënd.	—
Lire turcesce Cump.	10.72	Vënd.	—
Scris. fonce. Albina 5%	100.—	Vënd.	101.—

Bursa de București

din 3 Oct 1901.

Valori	De bândă	Scad. cup.	Cu ban/gata
Renta amortisabilă	5%	Apr.-Oct	83 3/4
" " Impr. 1892	5%	Ian.-Iul.	90 3/4
" " din 1893	5%	" "	90 3/4
" " 1894 int. 6 mil.	5%	Apr.-Oct	—
" " Impr. de 32 1/2 mil.	4%	Ian.-Iul.	77 3/4
" " Impr. de 50 mil.	4%	" "	77 3/4
" " Impr. de 214 m. 1890	4%	" "	78 1/4
" " Impr. de 25 m. 1891	4%	" "	78 1/4
" " Im. de 120 mil. 1894	4%	" "	78 1/4
" " Impr de 90 mil. 1896	4%	" "	79 1/4
Oblig. de Stat (Conv. rurale)	6%	Mal.-Nov.	79 1/4
" Casei Pensunilor fr. 300	10%	" "	—
" comunei Bucuresti 1893	5%	Ian.-Iul.	—
" " din 1884	5%	Mal.-Nov.	—
" " din 1888	5%	Ian.-Dec.	—
" " din 1890	5%	Mal.-Nov.	—
Scrisuri fonciare rurale	5%	Ian.-Iul.	98 1/8
Scris. fonciare rurale din 1890	4%	" "	78 1/2
" " urbane Bucuresti	5%	" "	79 1/2
" " Iași.	5%	" "	74 1/2
Oblig. Soc. de basalt artificial	6%	" "	—
Banca Rom. ult. div. fr. 1281	500	150 v.	—
Banca Națion. ult. div. 84.—	500	intr. v.	2000
Banca agricola.	500	150 v.	280.—
Dacia-România ult. div. 85 lei	200	intr. v.	148.—
Naționala de asig. ult. div. lei 43	200	" "	365.—
Soc. bazalt artif. ult. div. lei 30	250	" "	365.—
Soc. rom. de constr. ult. div. 15 l.	250	" "	—
Soc. rom. de hartie ult.	100	" "	—
"Patria" Soc. de asig. ult. 4 lei	100	" "	—
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	" "	—
" " 2 em. u. d. 0	1000	" "	—
Soc. de fur. militare u. d. 60 l.	300	" "	—
"Bistrița" soc. p. f. hartii 30 l.	1000	" "	—
Societ. p. constr de Tramaxx	200	" "	—
20 franci aur	" "	" "	—
Fabricile Unite de gaze.	12	" "	—

Scompturi:

Banca nat. a Rom.	7%	Paris	3%
Avansuri pe efecte	8	Petersburg	4%
Casa de depuneri	10	Berlin	4%
Londra	3	Belgia	3 1/2
Viena.	4	Elveția	5 1/2

Bursa de mărfuri din Budapesta.

din 3 Oct. 1901

Semințe	Qualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogramme
Grâu Bănățenesc	80	8.— 8.15
Grâu dela Tisa	80	8.— 8.15
Grâu de Pesta	80	7.95 8.05
Grâu de Alba regală	80	— —
Grâu de Bácska	80	— —
Grâu unghuresc de nord	80	— —
Grâu românesc	80	— —

Semințe vechi ori nouă	Soiul	Qualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogramme
Săcara		70-72	6.55 6.80
Orz	nutreț.	60-62	6.50 6.60
Orz	de rachiu	62-64	5.90 6.10
Orz	de bere	64-66	5.75 5.90
Ovės			— —
Cucuruz	bănățen.	75	— —
Cucuruz	alt soi	73	— —
Cucuruz			— —
Hirișcă			4.80 5.—

Produce div.	Soiul	Cursuri
Săm. de trifoi	Luțernă ungar.	dela până
" "	" transilvană	— —
" "	" bânățenă	— —
" "	" roșiă	— —
Ulei de rapiță	rafinat dublu	— —
Ulei de in		— —
Unsore de porc	dela Pesta	55.— 56.50
Slanină	dela țeră	— —
Prune	slavonată	44.— 44.50
	din Bosnia	— —
Lictar	Slavon și Serbia din Serbia în s.	16.50 16.75
Nuci	slavon nou	— —
Gogoși.	sărbesc	— —
	din Ungaria	— —
Miere	unguresc.	— —
	sărbesc	— —
Cără	brut	— —
Spirt	Drojdiițe de s.	— —

Cursul losurilor private

din 2 Oct. 1901.

	cump.	vind.
Basilica	15.75	16.85
Credic	396.50	398.50
Clary 40 fl. m.	154.—	155.—
Navig. pe Dunăre.	—	—
Insbruck	83.—	87.—
Krakau	76.50	78.50
Laibach	65.—	66.—
Buda	—	—
Pa'ffy	168.—	175.—
Crucea roșie austriacă	170.—	175.—
" " ungh.	46.—	47.50
" " ital.	23.75	24.75
Rudolf	5.—	60.—
Salm	234.—	240.—
Salzburg	79.—	81.—
St. Genois	270.—	280.—
Stanislaus	—	—
Trientine 4 1/2%	39.50	397.—
" " 50	30.—	31.50
Waldstein	55.—	56.—
" de 10 franci	22.50	24.50
Banca h. ung. 4%	—	—

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

CURS de DANS.

Aduc la cunoștința On. public, că cu 15 Octombrie n. a. c. **voi deschide curs de dans pentru tineri.**

Inscrierile se pot face in fiecare zi dela 9—12 ore a. m. și dela 2—6 ore p. m. la D-șora

Irene Wächter,
profesora de dans
2-3.(284) Strada Caterinei nr. 25.

Antreprize de pompe funebre
E. Tutsek.
Brașov, Strada Porții Nr. 12.

(Lipit de depoul de ghetete al D-nului I. Sabădeanu.)

Recomandă Onor. public la casurile de morțe, așezământul său de inmormântare bogat asortat in care toate obiectele, atât sortele mai de rând, cât și cele mai fine, se pot căpăta **cu prețuri ieftine.**

Comisiune și depou de sicriuri de metal ce se pot închide hermetic, din prima fabrică din Viena

Fabricarea proprie a tuturor sicriurilor de lemn, de metal și imitațiuni de metal și de lemn de stejaru.

Depou de cununii pentru monumente și plantici cu prețurile cele mai moderate.

Representanța de monumente de marmură, care funebre proprii cu 2 și cu 4 cai, precum și un car funebru venet, pentru copii, precum și cioclii.

Comande întregi se execută **prompt și ieftin**, i au asupra-mi și **transporturi de morți in străinătate.**

La casurile de morțe a se adresa la

E. Tutsek.

TIPOGRAFIA
A. Mureșianu
Brașov, Târgul Inului Nr. 30.

Acest stabiliment este provădit cu cele mai bune mijloce tehnice și fiind bine asortat cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne este pus in pozițiune de a puté esecuta **ori-ce comande** cu promptitudine și acuratețā, precum:

IMPRIMATE ARTISTICE IN AUR, ARGINT ȘI COLORI.
CĂRȚI DE SCIINȚĂ, LITERATURĂ ȘI DIDACTICE
STATUTE.
FOI PERIODICE.
BILETE DE VISITĂ DIFERITE FORMATE.
PROGRAME ELEGANTE.
BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE NUNȚĂ DUPĂ DORINȚĂ ȘI IN COLORI.
ANUNȚURI.

REGISTRE și IMPRIMATE pentru toate speciile de serviciuri.
BILANȚURI.
Compturi, Adrese, Circulare, Scrisori.
Couverte, in lotă mărimca.
TARIFE COMERCIALE, INDUSTRIALE, de HOTELURI și RESTAURANTE.
PREȚURI-CURENTE ȘI DIVERSE
BILETE DE INMORMENTARI.

Comandele eventuale se primesc in biuorul tipografiei, Brașov Târgul Inului Nr. 30, etagiul I, cătră stradă. — Prețurile moderate. — Comandele din afară rugăm a le adresa la

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov.

HOTEL ORIENT

Cu începere de Duminecă din 29 Septemvre a. c. vine la vëndare in

Restaurantul Hotel Orient (nr. 1)
dilnic Bere prospetă de Steinbruch (a Dreher),
Königsbräu paharu . . . 10 cr.
Transilvania bräu paharu 8 cr.

Totodată atrag aterțiunea on. public asupra

Vinurilor escelente
de masă, vechi și in butelii și **Șampanie.**

Bucătărie recunoscută de bună și ieftină.

Abonamente in local și afara de local.

Table d'hôte pentru nunți și societăți cu prețuri ieftine.

Dejun zonen 8 cr. Serviciu prompt.

Rogându-me de o cercetare numărosă, sunt cu totă stima

Adolf Mühlhofer,
Restaurateur,

HÔTEL ORIENT.

A V I S.

Prenumeratiunile la **Gazeta Transilvaniei** se pot face și reînnoiri și când dela 1-ma și 15 a fie-carei luni.

Domnii abonați se binevoiască a arăta in deosebii, când voiesc ca espedarea se li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se abonează din nou se binevoiască a scrie adresa la aurit și să arate și posta ultima.

Administraț. „Gaz. Trans.”